

Muistio vähäriskistä toimintaa määrittävän valtioneuvoston asetuksen muutoksesta (164/2016)

22.3. 2016

Vähäriskisen toiminnan käsitettä laajennetaan muuttamalla valtioneuvoston asetusta eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista (1258/2011) (ns. vähäriskinen asetus). Tilalla teurastetun siipikarjan ja tarhatun kanin lihan sekä nylkemättömän hirven, peuran ja metsäkauriin toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin sallitaan. Lisäksi eräitä vähäriskistä toimintaa määritteleviä kilo- / eläinmäärärajoja nostetaan ja asetuksen 5 §:n sanamuotoa selkeytetään.

Edellä mainitut muutokset vaikuttavat myös seuraaviin maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin:

- ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (1367/2011),
- alkutuotannon elintarvikehygieniasta (1368/2011),
- kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta (1037/2013) ,

sekä valtioneuvoston asetukseen eläinten terveystarkastuksesta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä (838/2013).

Nämä asetusluonnokset (5 kpl) olivat lausunnoilla 24.11.2015-8.1.2016 ja lausuntoja saatiin yhteensä 23.

TIIVISTELMÄ

Asetusmuutoksella

-otetaan käyttöön EU-lainsäädännön mukainen mahdollisuus toimittaa tilalla teurastetun tilan oman siipikarjan ja tarhatun kanin tarkastamatonta lihaa paikalliseen vähittäismyyntiin ja säädetään lihan enimmäismääristä

-nostetaan tilalla ilman lihantarkastusta teurastettavan siipikarjan enimmäismäärää vuositasolla nykyisestä 1 000 linnusta noin 40 000 kg vastaavaan lintumäärään vuodessa

-nostetaan pitopaikassa ilman lihantarkastusta teurastettavan tarhatun kanin enimmäismäärää vuositasolla nykyisestä 1 000 kanista 20 000 kaniin vuodessa

-mahdollistetaan luonnonvaraisen hirven, peuran ja metsäkauriin toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin nylkemättöminä ja säädetään enimmäismääristä

-nostetaan rajoja alkutuotannon tuotteiden myymisestä ilman elintarvikehuoneistoa linnunmunien ja kananmunien osalta

-selkeytetään vähittäismyyntitasolla valmistettujen ja muihin vähittäisliikkeisiin toimitettavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden määrää

Tämä asetusmuutos on ensimmäinen vähäriskisen toiminnan laajentamiseen ja enimmäismäärien nostoon liittyvä muutos. Vähäriskistä asetusta muutetaan vuoden 2016 aikana myös muiden lausuntokierroksella olleiden esitysten mukaisesti, jos komissio tai jäsenmaat eivät vastusta enimmäismäärien muutoksia ns. notifiointikäsitteilyssä. Lisäksi lausuntokierroksen lausunnoissa on ehdotettu erinäisiä helpotuksia omavalvontavaatimuksiin, ja näitä muutoksia koskevat esitykset lähetetään lausunnolle kevään 2016 aikana.

On myös ilmennyt tarve täsmentää poronhoitoalueen määritelmää. Asetuksen 4 §:n poronlihaa koskevia kohtia 2 ja 3 tarkennetaan siten, että poronhoitoalueen osalta viitataan poronhoitolain (848/1990) 2 §:ään, jossa poronhoitoalue on määritelty.

TAUSTA

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa ei ole toistaiseksi hyödynnetty kaikkia EU:n mahdollistamia helpotuksia. Pääsääntöisesti nämä muutokset tarkoittavat vähäriskisen toiminnan rajojen nostamista. Lisäksi

on tarve selkeyttää vähäriskisen asetuksen kohtaa siitä, kuinka paljon vähittäismyyntitasolla valmistettuja eläimistä saatavia elintarvikkeita voidaan toimittaa vähittäisliikkeestä toisiin vähittäisliikkeisiin.

LAINSÄÄDÄNTÖ

EU-lainsäädäntö

EU-lainsäädössä on helpotuksia siitä, millaisessa toiminnassa ei tarvitse noudattaa yleisen hygienian asetuksen (EY) N:o 852/2004 tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienian asetuksen (EY) N:o 853/2004 vaatimuksia. Asetuksen (EY) N:o 852/2004 1 artiklan 2 c kohdassa ja asetuksen (EY) N:o 853/2004 1 artiklan 3 c kohdassa mainitaan alkutuotannon tuotteiden toimittaminen pieninä määrinä suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin. Asetuksen (EY) N:o 853/2004 1 artiklan 3 d kohdassa mainitaan tilalla teurastetun siipikarjan ja jäniseläinten lihan toimittaminen pieninä määrinä suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin ja 3 e kohdassa luonnonvaraisen riistan ja luonnonvaraisen riistan lihan toimittaminen pieninä määrinä suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin. Jos jäsenvaltio ottaa näitä helpotuksia käyttöön, on annettava kansallisia sääntöjä (kansallista lainsäädäntöä) asetuksen (EY) N:o 852/2004 1 artiklan 3 kohdan ja asetuksen (EY) N:o 853/2004 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

Edellä mainitut EU:n mahdollistamat kansalliset helpotukset on koottu eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista annettuun valtioneuvoston asetukseen (1258/2011, *vähäriskinen asetus*) ja notifioitu sitä ennen EU:lle. Perusta valtioneuvoston asetuksen antamisesta löytyy elintarvikelain (23/2006) 13 §:stä.

EU:n antamista mahdollisuuksista on ollut tähän asti käyttämättä tilalla teurastetun siipikarjan ja tarhatun kanin lihan toimittaminen vähittäismyyntiin ilman lihantarkastusta, mikä mahdollistetaan tällä asetusmuutoksella Sallimalla nylkemättömien luonnonvaraisten hirvieläinten (hirvien, peurojen ja metsäkauriiden) toimittaminen vähittäismyyntiin hyödynnetään EU-lainsäädännön riistaa koskevia helpotuksia entistä paremmin.

TAVOITTEET

Tällä asetuksen muutoksella tavoitellaan ensisijaisesti lähiruuan saatavuuden helpottamista ja helpotetaan toimijoille asetettuja vaatimuksia.

VAIKUTUKSET

Asetusmuutokset mahdollistavat ja helpottavat lähiruuan saattamista kuluttajan ulottuville. Asetusmuutoksista tulisi tiedottaa, ohjeistaa ja kouluttaa.

Tällä hetkellä kaikki vähittäismyynnissä oleva siipikarjanliha ja tarhatun kanin liha on tarkastettua, joten muutoksesta on hyvä tiedottaa kuluttajia. Kanin tarhaus lihantuotantoon ei ole ollut Suomessa yleistä. Kanintarhaajia tulisi ohjeistaa ja kouluttaa. Nylkemättömien luonnonvaraisten hirvieläinten vähittäismyyntiin toimittamisen salliminen edellyttää ohjeistuksen lisäksi myös koulutusta. Eläimet on esimerkiksi nyljettävä mahdollisimman pian.

Valvontamaksujen arvioidaan vähentyvän 60 % niissä pienimuotoisissa siipikarjateurastamoissa, joiden on mahdollista siirtyä toimimaan elintarvikehuoneistoina ilman lihantarkastusta. Lisätarpeen valvonnassa kuntatasolla arvioidaan olevan aluksi noin yksi henkilötyökuukausi ja toiminnan yleistyessä noin viisi henkilötyökuukautta.

VALMISTELU

Asetusluonnoksia on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä, yhteistyössä Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran kanssa. Lisäksi ns. vähäriskisen asetuksen muutoksesta on keskusteltu elinkeinon kanssa ns. sidosryhmäkokouksissa 28.10.2014, 7.5.2015, 13.10.2015 ja 29.10.2015. Luonnoksen sisältöä on esitelty myös ympäristöterveydenhuollon neuvottelupäivillä Porissa 5.-6.5.2015.

Asetusluonnokset olivat lausunnoilla 24.11.2015-8.1.2016 ja lausuntoja saatiin yhteensä 23 seuraavilta tahoilta: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Suomen Metsästäjiliitto ry, ympäristöministeriö, Suomen Siipikarjaliitto ry, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Elintarviketeollisuusliitto ETL, Suomen Eläinlääkäriliitto, Luomuliitto ry, Suomen Mehiläishoitajien Liitto, Suomen Yrittäjät, Pro Luomu ry, Kuntaliitto, Maataloustuottajain keskusjärjestö MTK ry, Espoon kaupunki, Lihakeskusliitto ry, Kauppapuutarhaliitto ry, Luonnonvarakeskus LUKE, Päivittäistavarakauppa PTY ry, Suomen kani- ja jyrjäliitto SKJL, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys EHY ry, Suomen riistakeskus. Lausunnot pyrittiin huomioimaan mahdollisuuksien mukaan.

Luonnokset ovat myös notifioitu Euroopan komissiolle ja muille jäsenvaltioille komission ns. TRIS-järjestelmän kautta syyskuussa (527/2015) ja marraskuussa 2015 (629/2015). Esitettyjä enimmäismäärien nostoja ei vastustettu ja siten valtioneuvoston asetuksen antamiselle ei ole estettä.

Voimaantulo

Valtioneuvoston ns. vähäriskisen asetuksen muutos tulee voimaan 15.3.2016.

MUUTOKSET

Siipikarja ja tarhatut kanit

Eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista annettua valtioneuvoston asetusta (1258/2011) muutetaan siten, että otetaan käyttöön EU-lainsäädännön mukainen mahdollisuus pitopaikassa eli maatilalla teurastetun tilan oman siipikarjan ja tarhatun kanin tarkastamattoman lihan toimittamisesta paikalliseen vähittäismyyntiin. Nämä muutokset tehdään muuttamalla vähäriskisen asetuksen 4 §:ää.

Pitopaikassa ilman lihantarkastusta teurastettavan siipikarjan enimmäismäärää nostetaan vuositasolla nykyisestä 1 000 linnusta noin 40 000 lihakiloa vastaavaan lintumäärään. Tätä määrää vastaa esimerkiksi 40 000 kanaa, 60 000 kanaa pienempää lintua, 18 000 ankkaa, 9 000 hanhea ja 4 500 kalkkunaa. Pitopaikassa voi siten teurastaa yhteensä sellaisen määrän lintuja, että linnuista saatavan siipikarjanlihan määrä on korkeintaan 40 000 kiloa vuodessa. Tilalla teurastetun tilan oman siipikarjan lihaa voi luovuttaa suoraan kuluttajille ja/tai toimittaa vähittäismyyntiin.

Vastaavasti pitopaikassa ilman lihantarkastusta teurastettavan tilan oman tarhatun kanin lihaa voi jatkossa luovuttaa suoraan kuluttajille ja/tai toimittaa vähittäismyyntiin yhteensä 20 000 kania vastaavan määrän vuodessa. Tarhatulla kanilla tarkoitetaan kasvatettua kania.

Muutoksen myötä suurin osa nykyisistä siipikarjan pienteurastamoista voi halutessaan siirtyä Eviran valvomista teurastamoista kunnallisen valvonnan piirissä oleviksi ilmoitetuiksi elintarvikehuoneistoiksi.

Myyntiin toimitettavien eläinten lopetuksen osalta noudatetaan EU:n lopetusasetuksen (1099/2009) määräyksiä. Lopetusasetuksessa on erikseen huomioitu tilalla teurastettava siipikarja ja tarhatut kanit ja yleisesti edellytetään, että eläimet eivät kärsi, että käytetään hyväksytyjä lopetusmenetelmiä ja että lopettaminen on ammattitaitoista. Myös siipikarjan ja tarhattujen kaniin teurastamiseen elintarvikehuoneistossa liittyy valvontaa, mutta valvonnan tiheys on harvempaa kuin laitoksissa eikä lihantarkastusta edellytetä.

Vähittäisliikkeen, johon siipikarjan ja tarhatun kanin liha toimitetaan, maantieteellistä sijaintia ei ole asetuksessa rajattu. Tilalla teurastettu tarkastamaton liha on tarkoitettu kansalliseen kulutukseen. Vähittäisliike, johon siipikarjan ja tarhatun kanin lihaa toimitetaan, voi sijaita myös alkutuotantotilan

yhteydessä. Tilalla sijaitseva vähittäisliike voi vastaanottaa siipikarjaa ja tarhatun kanin lihaa useilta eri tiloilta. Siipikarjaa tai tarhattuja kaneja teurastavan toimijan on mahdollista toimittaa kaikki liha (siipikarjanlihaa 40 000 kg ja tarhatun kanin lihaa 20 000 kanin verran vuodessa) vähittäistason liikkeisiin, joko toisiin vähittäisliikkeisiin tai jakaa liha tilan oman myymälän/vähittäisliikkeen ja muiden vähittäisliikkeiden välillä siten kuin se on tarkoituksenmukaista. Tuotteiden osalta tilan omaa myymälää kuten myös muita vähittäisliikkeitä sitoo kuitenkin vähäriskisen asetuksen (1258/2011) 5 §:n sääntö 1 000 kg:sta tai 30 %:sta eläimistä saatavien elintarvikkeiden luovutus- ja toimitusmääristä. Jos tilamyymälässä tai tilalla olevassa vähittäisliikkeessä valmistetaan tuotteita tilalla teurastetusta siipikarjanlihasta /tarhatun kaninlihasta, niin 1 000 kg ylittävän määrän osalta 30 % luovutus- ja toimitusmääristä voidaan toimittaa toisiin vähittäisliikkeisiin maakunnan tai sitä vastaavan alueen sisällä. Ja 1 000 kg ylittävästä määrästä 70 % luovutus- ja toimitusmääristä tulee luovuttaa ja myydä tilan omassa myymälässä/vähittäisliikkeessä.

Hirvieläimet

Eräistä elintarvikeeturvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista annettua valtioneuvoston asetusta (1258/2011) muutetaan myös siten, että mahdollistetaan luonnonvaraisen hirven, peuran ja metsäkauriin toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin nylkemättöminä alkutuotannon tuotteina. Määrä on metsästäjää/metsästysseuraa kohden 10 hirveä, 30 peuraa ja 50 metsäkaurista vuodessa. Muutos edellyttää lisäyksiä alkutuotantoasetuksen (1368/2011) liitteeseen 3.

Ehdotuksella hyödynnetään nykyistä paremmin asetuksen (EY) N:o 853/2004 1 artiklan kohdan 3 e mukainen mahdollisuus toimittaa luonnonvaraista riistaa metsästäjältä paikalliseen vähittäismyyntiin, josta tuotteet luovutetaan kuluttajalle. Nykyisen kansallisen lainsäädännön mukaan metsästäjä saa toimittaa vähittäismyyntiin alkutuotannon tuotteina eli nylkemättöminä ja kynimättöminä vain luonnonvaraisia kaneja, jäniksiä ja lintuja, mutta nyt tämä mahdollisuus laajennetaan myös luonnonvaraisiin hirvieläimiin kuten hirviin, peuroihin ja metsäkaurisiin. Enimmäismäärät ovat samat kuin nykyisessä kansallisessa lainsäädännössä on suoraan kuluttajalle luovuttamisen osalta eli enintään 10 hirveä, 30 peuraa tai 50 metsäkaurista vuodessa metsästäjää tai metsästysseuraa kohden. Vähittäismyynnissä eläimet voidaan nylkeä ja teurastaa vain, jos siihen on toimintaan soveltuvat tilat. Ehdotuksella helpotetaan luonnonvaraisen riistan saamista markkinoille. Ehdotuksen taustalla on metsästyssektorilta esitetty toive. Jatkossa osa lihakaupoista voi vastaanottaa esimerkiksi nylkemättömiä metsäkauriita. Metsästäjällä voi myös itsellään olla vähittäismyyntielintarvikehuoneisto, johon saa vastaanottaa nylkemättömiä hirvieläimiä. Nämä muutokset tehdään muuttamalla vähäriskisen asetuksen 3 §.

Kananmunat ja muut linnun munat

Eräistä elintarvikeeturvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1258/2011) muutetaan myös suoraan kuluttajalle luovutettavien alkutuotannon tuotteiden määriä asetuksen 2 §:ssä kananmunien osalta 10 000 kilosta 20 000 kiloon ja muiden linnunmunien osalta 2500 kilosta 5 000 kiloon vuodessa. Suoraan kuluttajalle luovuttaminen tarkoittaa myös ovelta ovelle myyntiä ja torimyyntiä. Kananmunia tuottaja voi myydä alkutuotannon tuotteina alkutuotantopaikalta, ovelta ovelle -myyntinä ja torimyyntinä ilman, että kananmunia laatu- ja painoluokitellaan. Jos kanoja on enemmän kuin 50 torimyyntissä myytävänä olevissa kananmunissa tulee olla leimat muualla kuin poikkeusalueella. Tästä on säädetty valtioneuvoston asetuksessa kaupan pitämisen vaatimuksista [1332/2015](#).

Nyt annettavalla asetusmuutoksella ei muuteta asetuksen 3§, jonka perusteella poikkeusalueella on mahdollista toimittaa kananmunia myös vähittäismyyntiin ja kuluttajille ruokaa valmistaville ja tarjoileville toimijoille, kuten ravintoloihin ja lounaspaikkoihin ilman kananmunien paino- ja laatuokitusta ja leimausta. Määrä on valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaan 30 000 kg vuodessa. Kananmunien poikkeusalue kattaa Lapin ja Oulun alueen sekä Itä-Suomen alueella sijaitsevat Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat sekä Ahvenanmaan.

Eläimistä saatavat elintarvikkeet vähittäismyynnissä

Lisäksi muutetaan asetuksen (1258/2011) 5 §:n muotoilua selkeämmäksi. Asetuksen tarkoitus on, että vähittäisliikkeestä toisiin vähittäisliikkeisiin voisi toimittaa eläimistä saatavia elintarvikkeita aina 1 000 kg vuodessa ja 1 000 kg ylittävältä osalta 30 % vuotuisista eläimistä saatavien elintarvikkeiden toimitus- ja luovutusmääristä. Kyse olisi edelleen maakunnassa tai sitä vastaavalla alueella toimimisesta.

Vähittäismyyntitasolla valmistettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden osalta ei ole tarpeellista pitää kirjanpitoa omassa myymälässä myytävien/luovutettavien ja toisiin vähittäismyyntipaikkaan toimitettavien tuotteiden suhteesta, silloin kun valmistettu määrä ei vuositasolla ylitä 1 000 kg. Kirjanpidon kannalta on riittävää pitää kirjaa 1 000 kg vuosivalmistusmäärästä. Silloin kun valmistus ylittää 1 000 kg ja 1 000 kg ylittävältä osalta 70 % tulee myydä/luovuttaa omassa vähittäistason myymälässä ja 30 % voidaan toimittaa toisiin vähittäistason myymälöihin, on säännösten noudattamisen oltava todennettavissa omavalvontakirjanpidosta. Toisiin vähittäistason myyntipaikkoihin toimitettavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden määristä on siten pidettävä kirjanpitoa 1 000 kg ylittävän määrän osalta.

Vähäriskisen asetuksen muutokseen liittyvät muut asetusmuutokset

Myös muutos valtioneuvoston asetukseen eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä (838/2013) eli valtioneuvoston asetus [163/2016](#) tulee voimaan 15.3.2016.

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (1367/2011) on muutettu asetuksella 187/2016 ja maa- ja metsätalousministeriön asetusta alkutuotannon elintarvikehygieniasta (1368/2011) on muutettu asetuksella 188/2016. Muutokset astuvat voimaan 22.3. 2016 alkaen.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetus ja kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta annetun asetuksen muuttamisesta annetaan myöhemmin ja sen on tarkoitus astua voimaan viimeistään huhtikuun alussa.

Muut lausuntokierroksen mukaiset ja lausuntojen yhteydessä esille tulleiden ehdotusten perusteella tehtävät säädösmuutokset tehtäisiin myöhemmin vuonna 2016.